

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 1-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Вухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

**Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal**

№ 1-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor
Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va
texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor
(Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim
instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Olimov Shirinboy Sharofovich — pedagogika fanlari doktori, professor
(Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasini mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
(O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy
ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni
takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo‘yicha direktor
o‘rinbosari)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo‘yicha
birinchi prorektor).

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini professori).

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa
doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar
kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori
(PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti
Psixologiya kafedrasini o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the “Pedagogy” Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Shavkat Shuhrat o‘g‘li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the “Psychology” Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the “Psychology” Department).

Dilafruz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

Sodiqjon Saidjonovich Mukhlisov — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Information Systems and Digital Technologies” Department).

Muxtor Hasan o‘g‘li Tilavov — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, “Psychology” Department).

EXECUTIVE SECRETARY:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li — Lecturer, Department of Psychology, Bukhara State University.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Ахмадов Назирджон Рахмат угли — доктор философии по психологии (PhD), доцент.

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Кулешов Валерий Владимирович — доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии наук (Украина).

Андрienко Елена Васильевна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт физики, математики, информационных и технологических наук, г. Новосибирск, Россия).

Ромм Татьяна Александровна — доктор педагогических наук, профессор (Новосибирский государственный педагогический университет, Институт истории, гуманитарных и социальных наук, г. Новосибирск, Россия).

Олимов Ширинбой Шарофович — доктор педагогических наук, профессор (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Педагогика»).

Зарипов Лочин Рустамович — доктор педагогических наук (DSc), профессор (Научно-исследовательский центр развития высшего образования при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан, начальник управления совершенствования учебно-методической деятельности).

Сафаров Дилмурод Халимович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Навоийский областной центр педагогического мастерства, заместитель директора по академической деятельности).

Назаров Акмал Мардонович — доктор психологических наук (DSc), профессор (Бухарский государственный университет, первый проректор по делам молодежи и духовно-просветительской работе).

Рустамов Шавкат Шухрат угли — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, заведующий кафедрой «Психология»).

Ганжиев Феруз Фуркатович — доктор психологических наук (DSc), доцент (Бухарский государственный университет, профессор кафедры «Психология»).

Исматова Дилафруз Туймуратовна — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

Мухлисов Содикжон Саиджонович — доктор философии (PhD) по педагогическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Информационные системы и цифровые технологии»).

Тилавов Мухтор Хасан угли — доктор философии (PhD) по психологическим наукам, доцент (Бухарский государственный университет, кафедра «Психология»).

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

Дехконбоев Шохжахон Ойбек угли — преподаватель кафедры «Психология» Бухарского государственного университета.

Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna
Urganch davlat pedagogika instituti mustaqil izlanuvchisi

TURKIY ADABIYOTDA SHAXS KAMOLOTI: HOFIZ XORAZMIY DIDAKTIK QARASHLARI MISOLIDA PEDAGOGIK MODEL

Annotatsiya. Mazkur maqolada Hofiz Xorazmiy ijodining tarbiyaviy-ma'naviy mohiyati, xususan shoirning ishq falsafasi va didaktik qarashlarining shaxs kamolotini shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqot turkiy mumtoz adabiy merosning zamonaviy ta'lim jarayoniga integratsiya qilinishining nazariy asoslarini yoritadi hamda shaxsning ma'naviy, ruhiy va intellektual rivojlanishini ta'minlovchi pedagogik modelning konseptual tamoyillarini ochib beradi. Hofiz Xorazmiy qit'alari asosida shaxsning ichki o'zgarish mexanizmlari, refleksiv fikrlash, axloqiy-etik tanlovlar, ruhiy barqarorlik va iztiroblardan konstruktiv foydalanish jarayonlari ilmiy nuqtayi nazardan tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari Hofiz Xorazmiy didaktik merosining zamonaviy pedagogik amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini belgilab, shaxs kamolotini shakllantirishda samarali ta'sir ko'rsatadigan taklif va tavsiyalarni ilgari suradi. Maqola natijalari ta'lim jarayonini ma'naviy boyitish, shaxs tarbiyasini takomillashtirish va turkiy mumtoz merosni amaliy pedagogik resurs sifatida qo'llashga qaratilgan ilmiy-uslubiy asoslarni mustahkamlaydi.

Tayanch so'zlar: Hofiz Xorazmiy, turkiy adabiyot, shaxs kamoloti, didaktik model, axloq, pedagogika, tarbiya.

Аннотация. В данной статье анализируется воспитательно-духовная сущность творчества Хафиза Хорезми, в частности, роль философии любви поэта и дидактических взглядов в формировании личности. Исследование освещает теоретические основы интеграции тюркского классического литературного наследия в современный образовательный процесс и раскрывает концептуальные принципы педагогической модели, обеспечивающей духовное, духовно-нравственное и интеллектуальное развитие личности. На основе континентов Хафиза Хорезми с научной точки зрения анализируются механизмы внутренних изменений личности, рефлексивного мышления, морально-этического выбора, процессов психической устойчивости и конструктивного использования страданий. Результаты исследования определяют возможности применения дидактического наследия Хафиза Хорезми в современной педагогической практике и выдвигают предложения и рекомендации, которые окажут эффективное воздействие на формирование личности. Результаты статьи укрепляют научно-методические основы, направленные на духовное обогащение образовательного процесса, совершенствование личностного воспитания и использование тюркского классического наследия в качестве практического педагогического ресурса.

Ключевые слова: Хафиз Хорезми, тюркская литература, личностное развитие, дидактическая модель, этика, педагогика, образование.

Annotation. This article analyzes the educational and spiritual essence of Hafiz Khorezmi's work, in particular the role of the poet's philosophy of love and didactic views in the formation of personal development. The study highlights the theoretical foundations of the integration of the Turkic classical literary heritage into the modern educational process and reveals the conceptual principles of the pedagogical model that ensures the spiritual, spiritual and intellectual development of the individual. Based on the continents of Hafiz Khorezmi, the mechanisms of internal change of the individual, reflexive thinking, moral and ethical choices, processes of mental stability and constructive use of suffering are analyzed from a scientific point of view. The results of the study determine the possibilities of applying the didactic heritage of Hafiz Khorezmi in modern pedagogical practice and put forward proposals and recommendations that will have an effective impact on the formation of personal development. The results of the article strengthen the scientific and methodological foundations aimed at spiritual enrichment of the educational process,

improving personal education, and using the Turkic classical heritage as a practical pedagogical resource.

Key words: *Hafiz Khorezm, Turkic literature, personal development, didactic model, ethics, pedagogy, education.*

Sharq mumtoz adabiyoti asrlar davomida insoniyat tafakkuri, axloqiy qadriyatlari hamda badiiy-estetik didining shakllanishi va takomillashuviga ulkan hissa qo‘shgan yirik ma‘naviy hodisadir. Xususan, turkiy xalqlar yaratgan adabiy meros o‘ziga xos badiiy-falsafiy tizimga ega bo‘lib, unda til, tafakkur va tarbiya bir-biridan ajralmas holda mushtarak yaxlitlikni tashkil etadi. Mazkur uyg‘unlikni yorqin namoyon etgan ijodkorlardan biri - uzoq vaqt davomida shaxsi va merosi ilmiy jamoatchilikka noma‘lum bo‘lib kelgan, biroq XX asrning ikkinchi yarmida professor Hamid Sulaymonning izchil tadqiqotlari natijasida ilm-fan olamiga kiritilgan XIV-XV asrlar she‘riyoti namoyandasi Hofiz Xorazmiydir.

Hofiz Xorazmiy lirikasi o‘zining didaktik yo‘nalganligi, axloqiy qarashlarning qat‘iy tizimga solingani va ijtimoiy ong bilan uyg‘unligi bilan mumtoz turkiy adabiyotda o‘ziga xos maktab yaratgan ijod sifatida baholanadi. Bu jihatlar shoirning badiiy tafakkuri, estetik qarashlari va didaktik konsepsiyasini o‘rgangan tadqiqotchilar tomonidan ilmiy asosda yoritilgan. Xususan, M.Sulaymonov o‘zining “Hofiz Xorazmiyning didaktik qarashlari”, “Hofiz Xorazmiy lirikasida didaktik qarashlar” nomli maqolalari hamda Sh.Kurbanova “Hofiz Xorazmiyning didaktik qarashlari va uning pedagogik ahamiyati” nomli uslubiy qo‘llanmalarida ijodkorning ma‘naviy-axloqiy konsepsiyasi, tarbiyaviy g‘oyalari va ular mujassamlashgan poetik vositalarni tahlil qilib beradi.

E‘tiborlisi shundaki, Hofiz Xorazmiy merosiga qiziqish so‘nggi o‘n yilliklarda nafaqat mahalliy ilmiy muhitda, balki xalqaro miqyosda ham ortib bormoqda. Ayniqsa, turkiy tilli xalqlarning adabiyotshunoslik maktablarida shoir ijodi alohida ilmiy yo‘nalish sifatida shakllanmoqda. Turkiya tadqiqotchilari R.Toparli, A.Ustuner, A.Karahan va boshqa olimlarning izlanishlari Hofiz Xorazmiy poetikasini yangi nazariy nuqtayi nazardan o‘rganish, uning turkiy adabiyotdagi o‘rnini qayta baholash imkonini bermoqda.

Hofiz Xorazmiyning ishq-muhabbat mavzusi atrofida shakllangan poetik qarashlari shaxs kamolotiga xizmat qiluvchi murakkab ma‘naviy-axloqiy tizimni o‘zida mujassam etadi. Shoirning ishq falsafasida estetik zavq, ruhiy iztirob, tafakkur, axloqiy yetuklik va komillikka intilish bir-birini to‘ldiruvchi didaktik tamoyillar sifatida namoyon bo‘ladi. Bu jihatdan Hofiz Xorazmiy lirikasidagi ishq masalasi faqat hissiy tajriba emas, balki shaxsning ma‘naviy rivojlanish bosqichlarini o‘zida mujassam etuvchi falsafiy-didaktik konsepsiya sifatida namoyon bo‘ladi. Shoirning quyidagi qit‘asi mazkur konsepsiyaning asosiy semantik qatlamlarini yoritishda muhim ilmiy manba vazifasini bajaradi:

*Dard-i jondin dam urma, ey Hofiz,
Chun jahon ichra yo‘q turur hamdam.
Mahrame izdar ersang o‘zunga,
Dard-i jonso‘z erur sanga mahram.
So‘z-i jonning so‘zinikim yozdim
Kuydiyu yondi kog‘az ila qalam.
G‘am taqi ne‘mate erur haqdin
Ne‘matin yeyu ayla shukr-i niam.
Hamdame chunki yo‘q bu olamda,
Izdayu bo‘limg‘il nadim-i nadam.*

Mazkur qit‘a tahlili shuni ko‘rsatadiki, Hofiz Xorazmiy ishqni shaxsning ruhiy-mantiqiy o‘zgarishi, o‘zlikni idrok etish va ichki komillikka erishish jarayoni sifatida talqin qiladi. “*Dard-i jondin dam urma*” bayti shaxs kamolotini kechiktirish, ichki iztirobdan qochish, ruhiy jarayonlarni bostirish inson taraqqiyotiga zid ekanini bildiradi. Bu fikr zamonaviy rivojlanish psixologiyasidagi “kognitiv-emotsional integratsiya”, “ichki kechinmalarni boshqarish” kabi tamoyillar bilan uyg‘un

bo‘lib, shaxsning kamolotida emotsional yetuklik muhim ustunlardan biri ekanini tasdiqlaydi. Bu jihatlarning shaxs kamolotida qanday adamit kasb etishini biz F.Abdug‘opirova, M.Badritdinova, L.Eshonqulov, E.Kurbanov va boshqa tadqiqotlarning izlanishlarida ko‘rishimiz mumkin. Demak, shoir didaktikasida iztirob destruktiv emas, balki transformativ kuch - ya‘ni shaxs o‘shining ichki ruhiy kuchi sifatida talqin qilinadi.

Qit‘adagi *“jahon ichra yo‘q turur hamdam”* va *“Dard-i jonso‘z erur sanga mahram”* misralari insonning o‘z-o‘zi bilan qolganda kechadigan ruhiy yakkalanish, o‘zlikni anglash va metafizik fikrlash jarayonining zarurligini ta‘kidlaydi. Didaktik nuqtayi nazardan qaralganda, bu - shaxsning metakognitiv kompetensiyalarini shakllantirish, mustaqil fikrlash va ichki refleksiyaning rivojlantirishning asosi bo‘lib xizmat qiladi. Hofiz Xorazmiyning poetik diskursida mavjud bu jarayon tasavvufiy tushunchalar bilan uyg‘un bo‘lib, komillikka erishishning muhim bosqichi sifatida talqin etiladi. Shu bilan birga, bu g‘oya zamonaviy shaxsga yo‘naltirilgan ta‘limda qo‘llanilayotgan *“ichki dialog”*, *“reflektiv amaliyot”* kabi pedagogik-psixologik tushunchalarga hamohangdir.

“So‘z-i jonning so‘zinikim yozdim

Kuydiyu yondi kog‘az ila qalam” bayti Hofiz Xorazmiy poetikasida ichki kechinmaning tashqi ifodaga aylanish jarayonini aks ettiradi. Bu jarayon psixologik-pedagogik jihatdan shaxsning o‘z fikr va tuyg‘ularini ifodalash qobiliyatini ekspressiv kompetensiyani shakllantirish uchun zarur bo‘lgan mexanizm sifatida qayd etilishi mumkin. O‘zini ifoda eta olgan shaxs o‘zligini anglashda faolroq bo‘ladi, bu esa shaxsiy kamolotning asosiy ko‘rsatkichlaridan biridir.

Shoirning *“G‘am taqi ne‘mate erur haqdin”* degan fikri g‘am va iztirobning ijobiy, tarbiyaviy mohiyatini ochadi. Bu g‘oya didaktik jihatdan *“qiyinchilik orqali rivojlanish”* modeliga raqamli mos tushadi. Qiyinchiliklarni boshdan kechirish, ularga nisbatan qabul va sabr holatini namoyon qilish insonning ruhiy chidamliligi, voliy sifatlarining shakllanishi va irodaviy barqarorligini mustahkamlaydi. Hofiz Xorazmiy uchun g‘am - ruhiy zaiflik belgisi emas, balki komil inson sifatini shakllantiruvchi ilohiy sinovdir.

“Hamdame chunki yo‘q bu olamda

Izdayu bo‘lmag‘il nadim-i nadam” - deya xitob qiluvchi qit‘aning yakuniy misralari shaxs kamolotining eng yuqori bosqichi sifatida mustaqillikni, ichki erkinlikni va ayni paytda o‘zligiga halol sodiq bo‘lishni ta‘kidlaydi. Bu g‘oya shaxs taraqqiyotida axloqiy tarbiya hamda avtonomiya (moral autonomy) tamoyili bilan mos keladi. Zamonaviy ta‘lim nazariyasiga ko‘ra, axloqiy tarbiya hamda avtonomiya shaxsning mustaqil qaror qabul qilish, o‘z harakatlari uchun ma‘suliyatni his etish, ichki e‘tiqod va qadriyatlarga asoslanib yashash qobiliyatidir. Hofiz Xorazmiy esa bu tamoyilni poetik timsollar orqali ifodalab, shaxs kamolotini ilohiy mantiq va ma‘naviy mustahkamlik bilan bog‘laydi.

Yuqoridagi tahlil natijalariga ko‘ra, Hofiz Xorazmiyning ishq falsafasi 1-rasmda keltirilgan didaktik model uchun uch asosiy komponentni shakllantiradi.

1-rasm. Hofiz Xorazmiyning ishq falsafasi keltirilgan didaktik modeli.

Ruhiy-transformatsion komponent: iztirobni komillik sari yetaklovchi ichki mexanizm sifatida talqin qilish.

Refleksiv-intellektual komponent: o‘zlik bilan suhbat, mustaqil fikrlash, metakognitiv fikr doirasini kengaytirish.

Aksil-stressiv va axloqiy barqarorlik komponenti: g‘am, sinov va qiyinchilikni ijobiy rivojlanish imkoniyati sifatida qabul qilish.

Natijalardan ko‘rinadiki, Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlaridan foydalanish shaxs kamolotini shakllantirishga qaratilgan mazkur model har jihatdan ahamiyatli bo‘lib, u shaxs rivojlanishini ruhiy-intellektual uyg‘unlikda ko‘radi, shaxs kamolotini ichki o‘zgarishlar, ma‘naviy izlanishlar, qiyinchiliklarni yengish va o‘zligini anglash jarayoni sifatida talqin qiladi.

Ruhiy-transformatsion komponent	• iztirobni komillik sari yetaklovchi ichki mexanizm sifatida talqin qilish.
Refleksiv-intellektual komponent	• o‘zlik bilan suhbat, mustaqil fikrlash, metakognitiv fikr doirasini kengaytirish.
Aksil-stressiv va axloqiy barqarorlik komponenti	• g‘am, sinov va qiyinchilikni ijobiy rivojlanish imkoniyati sifatida qabul qilish.

Mazkur tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, Hofiz Xorazmiy ijodidagi ishq-muhabbat falsafasi shaxs kamolotini shakllantirishda nafaqat estetik, balki pedagogik va didaktik ahamiyatga ega bo‘lgan murakkab tizimni tashkil etadi. Zero, Hofiz Xorazmiy ishq falsafasi va didaktik qarashlaridan foydalanish shaxsning ichki dunyosini boyitish, axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash, mustaqil va mas’uliyatli qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish, shuningdek ruhiy-barqaror va intellektual yetuk shaxsni tarbiyalash imkonini beradi.

Hofiz Xorazmiy ijodida shaxs tarbiyasi va axloqiy mukammallikka erishish mezonlarini pedagogik faoliyatda samarali foydalanish uchun quyidagi ilmiy asoslangan takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiqdir:

- Turkiy mumtoz adabiyot va Hofiz Xorazmiy lirikasini o‘rganish jarayonida shaxs tarbiyasiga oid metodik qo‘llanmalar ishlab chiqilishi va pedagoglar uchun treninglar tashkil etilish;
- Tadqiqot natijalari asosida Hofiz Xorazmiy ishq falsafasi va didaktik qarashlarini pedagogik model sifatida maktab va universitet darajasidagi dasturlarga integratsiya qilish tavsiya etiladi.

Yakuniy fikr sifatida aytish mumkinki, Hofiz Xorazmiy ijodi va turkiy mumtoz adabiy meros zamonaviy ta‘lim jarayonida shaxs tarbiyasini boyitish, ma‘naviy va intellektual salohiyatni rivojlantirish, axloqiy yetuklikni shakllantirishda amaliy va nazariy asos sifatida keng qo‘llanilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Sulaymon H. O‘zbek s‘hoiri Hofiz Xorazmiy va uning Haydaroboddan topilgan devoni. // Adabiy meros. - T.,1976. 6-son., – 34-43 b.
2. Sulaymonov M. Hofiz Xorazmiyning didaktik qarashlari // Xalq ta‘limi, jur. – T.: 1992. № 10-12. - 20-22 b.
3. Sulaymonov M. Hofiz Xorazmiy lirikasida didaktik qarashlar. // Til va adabiyot masalalari 3-kitob. Filologiya fanlari doktori, professor Begmatov Ernst Azimovich tavalludining 80 yilligiga bag‘ishlangan respublika oliy o‘quv yurtlari professor-o‘qituvchilarining ilmiy maqolalari to‘plami. – Namangan.: 2016. 144-148 b.
4. Kurbanova Sh.Ye. Hofiz Xorazmiyning didaktik qarashlari va uning pedagogik ahamiyati. Uslubiy qo‘llanma. - Urganch: Quvanchbek-Mashxura, 2025. - 36 b.

5. Toparlı, Recep. Hâfız-ı Harezmi'nin Sultan İbrahim'in Ölümü Üzerine Yazdığı Mersiye // Marmara. Türklük Araştırmaları Dergisi, 8, 1997, 511-524 s.
6. Üstüner, Ahat. “Hârezmi Hâfız Divanında Türk Adı // Turkish Studies 9(6), 2014. Ankara. – 1107-1116 s.
7. Karahan Akarturk. Hafiz-i Harizmi // Tarihte Müslümanlar №5, 2020, Ankara. – 244-248 s.
8. Hofiz Xorazmiy. Devon. 2 tom. 2-kitob. – T.: O'zKPMK, 1981. – 312 b.

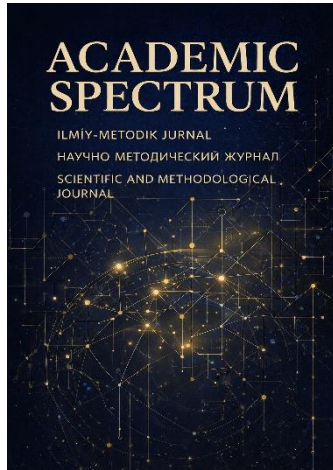
MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich		Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari	6
Rustamov Shuxratovich	Shavkat	Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	10
Ostanov Sharifovich	Shuxrat	Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari	14
Axmadov Rahmat o‘g‘li	Nazirjon	O‘smirlarda konstruktiv xulq-Atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari	19
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li		Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash	24
Axtamova G‘ayratovna	Ferangiz	O‘smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo‘naltirilgan psixologik yondashuvlar	30
Ashrapov Namoz o‘g‘li	Nodirbek	O‘smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o‘rni	35
Hamroyev Jasur		Talabalari o‘rtasida sun‘iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish	40
Axmedova Rahmat qizi	Zarina	Loyihaviy yondashuv asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish	44
Khakimov Shodikovich	Shukhrat	Methods of studying the military servant and the military team	49
N.Z.Jumayev		Raqamli davrda ijtimoiy media va sun‘iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta’siri	56
Sharopov Suxrob Shodi o‘g‘li		Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari	60
Boboqulova Komil qizi	O‘g‘iloy	Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari	64
Saidova Nu‘monovna	Nodira	Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli	68
Bobojonova Husniddin qizi	Dilnura	Dezadaptatsiyalashgan o‘smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	73
Абдужабборов Тохиржон Курбанович		Особенности течения и лечения atopического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области	78

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg'or o'g'li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo'latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o'rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlarini	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g‘li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug‘bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug‘ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morchilik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi		Nogironligi bo'lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo'shilishi	166
Jamaldinov Azimjanovich	Sarvar	Raqamli ta'lim jarayonlarini o'rgatishning bo'lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi		Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir		The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Ostonovich	Rajab	Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Iskandarov Abdug'aniyevich	Sherzod		
Туйбаева Бахтияровна	Саида	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon qizi	Adxamjon	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Saidali qizi	Zulayho	Umumta'lim maktablarida xulqi og'ishgan o'quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Rahimovna	Saida	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy-psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi		Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o'quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Aleksandrovna	Dilnoza	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Mirzayev Xasanjon o'g'li	Ismoiljon		
Xasanova Kumushbek qizi	Aziza	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Axmadillo o'g'li	Izzatillo	Talabalarning akademik muaffaqiyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Толыбаевич	Саулат	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi		Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o'zini boshqarishning o'zaro aloqasi	231
Ro'ziyeva Sitora qizi	Odil	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Sherquzi qizi	Madinaxon	Mustaqil ta'lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta'siri	237
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	Kimyoning kriminalistikadagi o'rni	240

To‘rayeva Gulnora Nosirovna			
Qudratova Bahromovna	Nozima	Tog‘ay Murod asarlarining til xususiyatlari	244
Pak Aleksandrovna Qurbonova Mamat qizi	Diana Zamira	Yangi O‘zbekistonda ota-onalar universitetining maktabgacha ta‘limdagi tarbiyaviy funksiyalarini kengaytirish mexanizmlari: muammolar va yechimlar	248
Abdullayeva Madinaxon Alisher qizi		Inglizcha varvarizmlarning o‘zbek tilidagi genderga xos qo‘llanish xususiyatlari	251
Ibrohimova Vahobjonovna	Halima	Mamlakatimizda yoshlarning internet tarmogidan tog'ri fodalanishini nazorat qilish	254
Soliyev Sobirovich	Ilhomjon	Eshitish nuqsoni bo‘lgan bolalarda nutq rivojlanishining logopedik asoslari	258
Akmalova Akmal qizi	Bahora	Erta bolalik davrida ijtimoiy-emotsional va psixologik rivojlanish	261
Alimjonova Fazliddin qizi	Sabina	Vatan himoyasi - jasorat ifodasi	265
Ganjiyev Furqatovich	Feruz	Globalashuv davrida agressiv o‘smirlar jamiyatga moslashishining ijtimoiy-psixologik determinantlari	269
Zuxriddinova Dilshodbek qizi	Risola	Tuban suvo‘tlarining ekologiyadagi ahamiyati	274
Ibodulloyev Sheraliyevich	Nurali	Integrativ yondashuv asosida otmlarida ta‘lim sifatini boshqarish samaradorligini oshirish omillari	278
Umirbekova Kenesbaevna	Nasiba	Axborot globalashuv jarayonida o‘smirlarning O‘z-o‘zini anglash transformatsiyasi jarayonlarini shakllantirishga ta‘sir etuvchi omillar tahlili	282
Yarashov Lazizovich	Azizbek	Correlation analysis of factors of social psychological competence of forensic psychologist expert	286
Ondayev Shuhrat Hasanovich		Profilaktika inspektorlarida kasbiy deformatsiyaning oldini olishning psixologik xususiyatlari	294
Narmuradova Uktamovna	Rayhon	Jinoyat sodir etishda affekt holatining psixologik va huquqiy bahosi	298
Jumayeva Elmurodovna	Laylo	Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta‘lim samaradorligiga ta‘siri	301

“ACADEMIC SPECTRIUM” ILMIY METODIK JURNALI UCHUN MAQOLALARNI RASMIYLASHTIRISH TALABLARI

“ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali mualliflari diqqatiga!

1. “ACADEMIC SPECTRIUM” ilmiy jurnali ilmiy maqolalarni o’zbek, rus va ingliz tillarida chop etadi.

2. E’lon qilinadigan maqolalarga bo’lgan asosiy talablar:

✚ ishning dolzarbligi va ilmiy yangiligi;

✚ maqolaning hajmi: adabiyotlar ro’yxati, chizma va jadvallar inobatga olingan holatda 3-8 betgacha;

✚ maqola nomi, annotatsiya (50-60 ta so’z) va tayanch so’zlar (8-10 ta) ingliz, o’zbek va rus tillarida keltiriladi.

3. Maqola boshida mavzu, muallifning F.I.O. (to’liq yozilishi

kerak), mualliflar bir nechta bo’lsa, ularning har biri haqida to’liq ma’lumotlar berilishi shart, tashkilot, shahar, mamlakat, muallifning e-maili ko’rsatiladi. Matnda kirish qismi, tadqiqot obyekti va qo’llanilgan metodlar, olingan natijalar va ularning tahlili, xulosa, adabiyotlar ro’yxati, albatta, keltiriladi. Maqolada keyingi 10-15 yilda e’lon qilingan adabiyotlarga havola qilinishi tavsiya etiladi.

4. Matn uchun: Microsoft Word; Times New Roman, 12 shrift, maqola nomi bosh harflarda, interval 1,0; abzas 1,0 sm, yuqori va pastki tomon 2 sm, chap va o’ng tomon 2 sm.

5. Agar maqolaga rasm, jadval, diagramma, sxema, chizma, turli grafik belgilar kiritilgan bo’lsa, ular aniq va ravshan tasvirlanishi, qisqartmalarning to’liq izohi yozilishi lozim. Formulalar matnga maxsus kompyuter dasturlarida kiritilishi kerak.

6. Iqtibos olingan yoki foydalanilgan adabiyot satr osti izohi tarzida emas, balki maqola oxirida asosiy matndagi ketma-ketligi asosida umumiy ro’yxatda ko’rsatiladi. Matn ichidagi ko’chirmadan so’ng iqtibos olingan asarning ro’yxatdagi tartib raqami va sahifasi kvadrat qavs ichida beriladi. Bu o’rinda kitob, to’plam, monografiyalar uchun mualliflarning ism-familiyalari, manbaning to’liq nomi, nashr ko’rsatkichi (shahar, nashriyot va nashr yili) ko’rsatiladi. Jurnal maqolalari va boshqa davriy nashrlar uchun mualliflarning ism-familiyalari, maqola nomi, jurnal nomi, yili va soni, sahifa nomeri ko’rsatiladi.

7. Maqola matni kamida 70-80 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim. Topshirilgan maqolalar “Antiplagiat” tizimi yordamida tekshiriladi.

8. Tahririyatga taqdim qilingan maqolalar tahririyat tomonidan taqrizga beriladi. Maqola taqrizdan qaytgach, agar zarur bo’lsa, barcha savol va e’tirozlar bo’yicha muallifga qayta ishlash uchun taqdim etiladi. Maqola nusxalari qaytarilmaydi.

9. Tahririyat maqolani taqrizga yuboradi, taqriz ijobiy bo’lsa maqola jurnalda chop etish uchun qabul qilinadi. Jurnalda anjuman tezlari va ma’ruzalari chop etilmaydi. E’lon qilingan materiallarning haqqoniyligiga va ko’chirilmaganligiga shaxsan muallif javobgardir.

10. Tahririyat maqolaga ayrim kichik o’zgartirishlarni kiritishi mumkin. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan ko’rib chiqilmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

11. Ijobiy taqriz berilgan maqola tahririyat tomonidan qabul qilingan sanaladi. Jurnal tahririyati maqola matnini qisqartirish va unga tahririy o’zgartirishlar kiritishga haqlidir.

12. Yuqoridagi talablarga javob bermaydigan maqolalar tahririyat tomonidan qabul qilinmaydi va ko’rib chiqilmaydi.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy kommunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrda №1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O‘zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko‘chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (91) 245-46-66

*“ACADEMIC SPECTRUM” ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 1-Son.*